

Oponentní posudek diplomního projektu Národní knihovny v Praze

autor: Tereza Dejdarová

atelier: Michal Kuzemský, Petra Kunarová

ústav: urbanismu

oponent: Jan Novotný

Zadání

Velké svým významem i objemem, komplexností rozsahu. Zadání stanovuje pět cílů: Místo – Dům – Okolí – Vztah k troj-jedinné NK – Obraz státní instituce.

Stavební program vychází ze soutěže z roku 2006-2007.

Zadání je takřka bez omezení – zodpovědnost svobody rozhodování. Je to výzva k dialogu.

Místo

Karlínské předmostí Hlávkova mostu – dříve Jeruzalémský ostrov, Řeka, Viadukt a Magistrála, Rohanské nábřeží se silnicí. Zpřetrhaná městská tkáň, rozvolněná soudobá zástavba v kompaktní struktuře Karlína.

Sousedé: Diamond point (arch. Aulický), IBC Těšnov (arch. Kotík a Králíček), Florenc Office Centre (KPMG) (atelier Loxia), řeka Vltava.

Projekt si stanovuje jako první cíl nalézt ideální místo. Prodloužená řada budov veřejných institucí podél Vltavy se protíná s hradebním prstencem historického města. Nová knihovna na pravém břehu se zrcadlí v plánované koncertní hale na břehu levém. I přes technické nesnáze je pro mne umístění zcela srozumitelné.

Projekt naznačuje a navrhuje řadu intervencí v komplikovaném širším okolí. Významně omezuje Magistrálu ve prospěch pěšího města pod ní, naznačuje novou stopu v místě nádraží Těšnov, zahušťuje a konsoliduje křižovatku Florenc, propojuje Klimentskou ulici s Pobřežní, některé ulice naopak ruší – mění v pěší zóny, zabývá se nájezdem tramvajů na most. Rozsah a komplexnost hodná samostatného diplomního projektu.

Myslím si, že se návrh zastavil ve svém ideálním rozmachu předčasně. Vnímám snahu vytvořit knihovní okrsek – jednu z Agor města. Tomu by v mém chápání prospělo zapojení celého bloku – od Magistrály po Viadukt. Zapojení / recyklace obou krajních administrativních budov by tak mohlo zásadně promluvit do nyní uvažovaného rozdělení Národní knihovny do tří celků: Klementinum – Nová budova – Hostivařský archiv.

Dům

Recyklace – ne rekonstrukce - hotelu Hilton, prověřování míry zásahu, schopnost adaptace staré struktury pro novou náplň. Téma Atria.

Dům stojí na vyvýšeném platu nad ulicí. To mu poskytuje důstojný odstup, ovládá své bezprostřední okolí. Plato oproti stavu zkracuje – již nepřekračuje tangující ulici, ale vrací prioritu vltavskému nábřeží. Jediný vstup do domu je ze západu. Jakkoliv je dům symetrický, přízemí obsahuje veřejné funkce, mohlo by se jednat o doslova otevřenou instituci, je vchod resp. východ možný pouze z jedné strany. Působivost obklopujícího platu tím slábne. Orientace vstupu mi není

docela jasná, význam Řeky i význam Města – orientace sever – jih se mi zdá silnější.

Řazení veřejných, tedy otevřených a neveřejných – uzavřených provozů je po jednotlivých patrech. Nejspodnější patro studoven se tak dostalo až do 6. podlaží. Srozumitelnou motivací je ukázat město z výšky a zároveň objem centrálního archivu, který tvoří základ studoven. Dostupnost tohoto podlaží je zcela utilitárními výtahy a schodišti v rozích atria. Do prostorového konceptu řazení veřejných a neveřejných pater mi pak docela nezapadá poslední patro se specializovanými pracovnými zaměstnanců knihovny. Nevyužitá střecha čeká na svou šanci.

Původní atrium / dvorana hotelu je re-interpretoována, uprostřed domu je nedotknutelná svatyně, kolem které víří život domu. Kruh vepsaný do řezů atriem vnímám jako odkaz na silná civilizační období. Je ale s podivem, že se kruh nepropisuje i do půdorysů. Ty zůstávají čtvercové.

Archiv je umístěn ve dvou suterénních podlažích a dále jako nově vložený objem roste Atriem až na úroveň studoven. Na fotografiích z povodní 2002 je hladina vody asi 1m nad podlahou přízemí. Okolnost a způsob řešení možných záplav není nikde blíže zmíněn.

Pohyb po domě je – jak zmíněno – čtveřicí výtahů a únikových schodišť. Pouze z přízemí do patra vede nové velkorysé schodiště. Myslím, že vrchním třem patřům studoven by obdobná otevřená schodiště slušela, usnadnila a zpříjemnila pohyb, vnímání města kolem i vnitřního atria s vloženým archivem.

Konstrukce

Modul stavby 7,6 x 7,6 je dán. Jedině v části garáží s metrovými sloupy je na dnešní standardy těsno.

Poslední zachované podlaží (3.np) má konstrukční výšku kolem 5ti metrů. Přesto je zde běžná administrativa knihovny.

Kreslená dimenze sloupů je ve všech podlažích stejná – 1x1m. Se zvyšujícími patry by se mohl rozměr zmenšovat.

Zajímala by mne bližší představa o fungování domu z hlediska vnitřního prostředí, řešení tepelných zisků, větrání a podobně.

Grafika

Výkresy jsou čitelné, pro lepší orientaci v domě pomáhají půdorysná a řezová schemata.

Vyčernění konstrukcí v celém rozsahu půdorysu by čitelnosti ještě pomohlo. Proměnlivý profil atria s hmotou archivu by mohl mít jednodušší kresbu, některé zdvojené či silné čáry klamou.

Rampy do garáží, zdá se, mají opačný sklon, automobil v řezu je v jiném podlaží.

Pohledům by pro pochopení vztahů a poměrů pomohla kresba navazujícího okolí s ulicemi, domy, řekou.

Detail fasády v pohledu a řezu by měly být ve stejném měřítku.

Tereza Dejdarová si pro diplomní projekt zvolila velmi náročné komplexní zadání, s řadou dílčích cílů. Práci zjevně předcházela pečlivá příprava a analýza: místa, provozu knihovny, existující stavby. Projekt je akademický, jeho cílem je otevřít debatu. Sám nabízí názor.

Oceňuji lehkost, s jakou se pouští do zásahů ve svém okolí, ve prospěch místa a města. Je mi více než sympatická snaha recyklovat existující stavbu, s velkou rozvahou, jistou dávkou svěží drzosti.

Tereza ve svém textu Knihovnu popisuje takto: „Národní knihovnu vnímám jako ostrov řádu a rozumu uprostřed oceánu chaosu.“ Mně chybí na Terezině ostrově poesie – skrze kterou rozum a řád zazáří.

Bez váhání navrhuji Tereze Dejdarové absolutorium, myslím si, že jednoznačně prokázala kvality architekta v celém spektru práce.

Známka: vždy se jí snažím vyhnout, vždy neúspěšně. Jsem přesvědčen, že na Vysokou nepatří. Myslím si, že Terezu daleko víc zajímají všichni skvělí učitelé, které potkala, spolužáci a kamarádi, zážitky a zkušenosti. Zajímá jí jistě názor profesora - vedoucího diplomu, diplomní komise, oponenta – možná.

Ale známka – absolutně abstraktní abeceda? Je to A.

V Praze dne 10.6. 2019

Jan Novotný

